

Les polítiques de desegregació escolar a Barcelona: avenços i reptes pendents

Adrián Zancajo (dir.), Sheila González, Andrea Jover, Berta Llos, Martí Manzano, Marcel Pagès, Lluís Parcerisa i Edgar Quilabert

Desegpol

School desegregation policies in
the city of Barcelona

**FUNDACIÓ
BOFILL**

Educació per canviar-ho tot

➤ La segregació escolar ha esdevingut en els darrers anys un dels **principals reptes educatius i socials** a molts països i entorns urbans europeus.

Tot i que bona part del debat s'ha centrat en l'impacte de la segregació sobre els resultats acadèmics, els seus efectes perjudicials van més enllà. La distribució desequilibrada de l'alumnat entre centres té també implicacions en el dret a l'educació, el benestar infantil, la qualitat dels serveis públics i la cohesió social, especialment de l'alumnat més vulnerable (Charousset *et al.*, 2023). A Catalunya, la segregació escolar ha estat una qüestió central en el debat públic i polític en els darrers anys. L'informe «*La segregació escolar a Catalunya*» elaborat pel Síndic de Greuges l'any 2008 va situar per primera vegada aquest fenomen com un dels principals reptes del sistema educatiu català, assenyalant l'elevat desequilibri en la distribució de l'alumnat estranger entre centres educatius, i el seu desigual pes a la xarxa pública i concertada (Síndic de Greuges, 2008). Més d'una dècada després, l'any 2019, se signava el «*Pacte contra la segregació escolar a Catalunya*» on l'administració educativa, els ens locals i les organitzacions de la comunitat educativa van adquirir el compromís d'impulsar mesures i noves polítiques per combatre aquest fenomen. Una de les principals iniciatives adoptades en el context del pacte ha estat la reforma del *Decret d'admissions i programació de l'oferta educativa* (DA), aprovat l'any 2021. Aquest decret situa el procés d'admissió escolar com un dels punts claus en la lluita contra la segregació escolar i estableix la distribució equilibrada de l'alumnat socialment desfavorit com un dels objectius de la planificació educativa, convertint-la així en un nou instrument de lluita contra la segregació escolar.

➤ En aquest escenari, **Barcelona va ser capdavantera en els avenços en la lluita contra la segregació escolar en l'àmbit local amb la posada en marxa del «Pla de xoc contra la segregació i per a la inclusió i la igualtat d'oportunitats i èxit educatiu» (PX) l'any 2019 (CEB, 2019).**

Aquesta iniciativa, pionera en el context català i precursora dels instruments incorporats en el DA, va suposar un canvi significatiu en la manera d'entendre el rol de l'administració educativa en els processos de planificació educativa i d'admissió escolar i va suposar un punt d'inflexió en incorporar criteris d'equitat i distribució equilibrada de l'alumnat en els processos de planificació educativa i elecció escolar. Així doncs, el cas de Barcelona representa una oportunitat única per analitzar no només els progressos, sinó també les lliçons i reptes pendents de les polítiques de desegregació escolar.

➤ Aquest document presenta una síntesi dels resultats del **projecte Desegpol sobre l'avaluació de les polítiques de desegregació escolar (PX i DA) adoptades a la ciutat de Barcelona.**¹

L'anàlisi inclou l'avaluació de l'impacte i l'estudi dels factors i processos que en condicionen els resultats, amb l'objectiu d'informar un seguit de recomanacions per a la implementació d'aquestes polítiques en l'àmbit municipal.

El document s'estructura en sis blocs. En primer lloc, es presenten breument les experiències internacionals i l'evidència disponible sobre les polítiques de desegregació escolar en diferents contextos d'elecció escolar. En segon lloc, es descriuen els principals instruments desplegats pel PX i pel DA. A continuació, s'analitza l'evolució de la segregació escolar a la ciutat de Barcelona. En quart lloc, es discuteix l'impacte de les polítiques de desegregació i els seus diferents instruments sobre la segregació escolar. En cinquè lloc, s'examina el funcionament dels diferents instruments posats en marxa en el context de les polítiques de desegregació escolar i, finalment, es formulen un seguit de recomanacions per millorar l'efectivitat de les polítiques de desegregació a escala local més enllà de la ciutat de Barcelona.

1. Els resultats d'una avaluació inicial del disseny, la implementació i efectes del PX es pot consultar a: Bonal, X., González, S.; Montes, A., Scandurra, R., i Zancajo, A. (2021). Avaluació del Pla de Xoc contra la segregació escolar del Consorci d'Educació de Barcelona. Disponible a: https://economia.gencat.cat/web/.content/70_analisi_finances_publicues_avaluacio_politiques_publicues/proava/edicio-2020/informe-avaluacio-pla-xoc-segregacio.pdf

Fer front a la segregació en contextos d'elecció escolar

Una gran part de les polítiques de desegregació aplicades a Catalunya s'ha adreçat a impulsar canvis en els patrons d'elecció escolar de les famílies, especialment d'aquelles socialment vulnerables. L'expansió global experimentada per les polítiques d'elecció escolar en les darreres dècades ha generat un debat intens sobre el seu impacte en les desigualtats educatives (Musset, 2012), la relació entre la llibertat d'elecció escolar i la segregació continua sent una qüestió controvertida i complexa (OECD, 2019). Sovint les polítiques d'elecció s'han adoptat sota l'argument que l'increment de la llibertat d'elecció per part de les famílies pot contribuir a «igualar el terreny de joc» permetent que l'alumnat socialment desfavorit accedeixi a escoles de més qualitat més enllà de les seves zones de residència, mitigant així els efectes de la segregació residencial (Chubb i Moe, 1990). Tot i això, l'evidència ha demostrat que, en contextos en què l'elecció escolar s'ha adoptat com a instrument per fomentar la competència entre centres, aquesta tendeix a agreujar els patrons de segregació escolar i altres desigualtats educatives (Alegre i Ferrer, 2010; Waslander *et al.*, 2010; Dupriez *et al.*, 2023). No obstant això, en alguns països i ciutats dels EUA s'han adoptat polítiques basades en l'elecció escolar amb l'objectiu explícit de reduir la segregació escolar, el que Orfield (2013) denomina «plans de desegregació basats en elecció». En aquest darrer cas, l'evidència mostra que els seus resultats varien en funció del seu disseny i del context en el qual s'adopten (Frankenberg, 2017; Cobb i Glass, 2009).

L'anàlisi de diverses iniciatives nacionals i locals que han implementat o redissenyat sistemes universals d'elecció escolar per reduir la segregació escolar ens permet identificar tres grans models:

- 1 Model regulats d'admissió.** L'enfocament més bàsic per reformar la llibertat d'elecció escolar amb l'objectiu de reduir la segregació i les dinàmiques d'estratificació és la regulació dels criteris i processos que les escoles poden aplicar en l'admissió de nous estudiants. De manera general, aquests models regulats d'admissió consisteixen a establir principis generals per a les escoles pel que fa als criteris d'admissió i en prohibir pràctiques que puguin conduir a la selecció de l'alumnat (per exemple, exàmens d'entrada, proves de necessitats educatives especials, entrevistes amb famílies, etc.).
- 2 Model d'elecció coordinada.** Tot i que els detalls específics del disseny varien segons el context, aquests sistemes consisteixen en la centralització —mitjançant un organisme o agència pública— i l'estandardització dels processos d'elecció, admissió i assignació d'escoles. Encara que aquests sistemes incorporen criteris d'assignació basats en l'estatus socioeconòmic de la família en els casos de les escoles amb demanda superior a l'oferta, el seu objectiu principal no és necessàriament determinar directament la composició social i ètnica de les escoles, sinó millorar la transparència i l'equitat en els processos d'elecció escolar. Des d'aquest punt de vista, s'assumeix que establir un sistema d'elecció escolar comú i transparent, així com abordar les asimetries d'informació potencials, pot afavorir una distribució més equilibrada de l'alumnat entre les escoles.
- 3 Model d'elecció controlada.** Aquests sistemes impliquen la implementació de quotes d'admissió més estrictes i àmplies per a diferents grups d'alumnat segons les seves característiques socioeconòmiques. Aquests sistemes es diferencien dels models anteriors perquè fan servir «controls» destinats a igualar l'accés educatiu i a promoure la desegregació escolar ètnica i/o socioeconòmica (Kafka i Wilson, 2023: 505). Els sistemes d'elecció controlada busquen equilibrar la capacitat de les famílies per triar escoles, alhora que s'apliquen criteris estrictes a favor de l'equitat en l'assignació d'estudiants (Cobb i Glass, 2009). Es tracta així de compensar les diferències en els patrons d'elecció desiguals entre diferents grups socials, així com reduir altres factors que promouen la segregació escolar com ara les barreres econòmiques o els processos d'autoexclusió.

La literatura ha demostrat un efecte moderat tant dels models regulats d'admissió com els d'elecció coordinats, mentre que resultats més optimistes s'han identificat en els models d'elecció controlats (Sierens *et al.*, 2011; Honey i Carrasco, 2023; Danhier i Friant, 2019; Kahlenberg, 2011; Margolis *et al.*, 2022; Frankenberg, 2017).

Les polítiques de desegregació a la ciutat de Barcelona

El PX i DA estableixen tres instruments principals per assolir una distribució més equilibrada de l'alumnat socialment vulnerable entre centres educatius:²

- 1 La millora de la detecció de l'alumnat socialment vulnerable**, a través d'una definició més àmplia de vulnerabilitat social i l'establiment d'una major coordinació entre els serveis socials i l'administració educativa.
- 2 L'ampliació de la reserva de places per a l'alumnat socialment vulnerable**, fent-la equivalent al percentatge d'aquest alumnat resident a la zona educativa. El DA va enfortir aquest instrument a través de l'establiment de llistes d'admissió separades per a l'alumnat socialment vulnerable i la resta d'alumnat, i garantint el seu manteniment fins a l'inici de curs. Això implica que ni durant la preinscripció ni el període previ a l'inici de les classes una plaça reservada per a l'alumnat socialment vulnerable no pot ser ocupada per alumnat ordinari encara que no hi hagi prou demanda d'alumnat socialment vulnerable (vegeu Requadre 1).
- 3 La creació d'un esquema de finançament addicional** per als centres per a cobrir els costos d'escolarització de l'alumnat socialment vulnerable matriculat. Aquest instrument pretén garantir la gratuïtat de l'escolarització de l'alumnat socialment vulnerable, eximint-los del pagament de conceptes com materials, sortides, sisena hora o colònies, entre d'altres. Cal advertir que els criteris d'assignació i les quanties han variat lleugerament al llarg del període d'implementació d'aquestes polítiques.

Requadre 1

La reserva de places i la doble llista

Tant el PX com el DA han implementat canvis significatius en relació amb la reserva de places per a l'alumnat NESE:

- **La proporció de places reservades** a tots els centres sostinguts amb fons públics (públics i concertats) ha de ser equivalent al percentatge d'alumnat NESE resident a la zona educativa. Això ha comportat un increment en el nombre de places reservades sobre el total de places ofertades per tal d'ajustar la reserva a la identificació. Per exemple, en el cas de Barcelona, les places d'I3 reservades per alumnat NESE a la preinscripció han passat del 8,6% al curs 2017/2018, al 28,2% al curs 2023/2024. Aquest percentatge, que anteriorment era molt similar a totes les zones educatives de la ciutat, actualment varia significativament en funció de la composició social de cada zona.
- S'estableix un sistema de **doble llista d'admissió**, una per l'alumnat ordinari i una per l'alumnat NESE. Aquestes llistes es gestionen de manera independent fins a l'inici del curs escolar, de forma que les places reservades per l'alumnat NESE no poden ser ocupades per alumnat ordinari encara que la demanda d'aquest alumnat sigui inferior a l'oferta fins al començament de curs. Tot i això, cal assenyalar que la prioritització de les sol·licituds dins de cada llista (alumnat NESE i ordinari) segueix els mateixos criteris prioritaris i complementaris (germans, proximitat, família nombrosa, etc.).

Mentre el primer instrument pretén millorar la implementació de les polítiques de desegregació, els altres dos instruments busquen principalment modificar els patrons d'elecció escolar de les famílies socialment vulnerables. Tant el PX com el DA estan dissenyats amb l'expectativa que la prioritització en l'admissió als

2. Cal assenyalar que tant el PX com el DA inclouen altres mesures orientades a establir criteris de planificació de l'oferta educativa o gestió de la matrícula viva que també poden tenir un impacte en la segregació escolar. Tot i això, en aquest document ens centrem en l'anàlisi d'aquells instruments orientats a promoure una distribució escolar més equilibrada en el procés d'elecció escolar ordinari.

centres (reserva de places) i l'eliminació de barreres econòmiques d'accés (gratuïtat) ampliïn el ventall d'opcions disponibles en el procés de tria escolar. Tenim en compte els models presentats a la secció anterior, és possible afirmar que la posada en marxa de les polítiques de desegregació escolar ha fet que Barcelona transiti d'un model d'elecció coordinat a un de controlat, on els instruments i criteris orientats a la distribució equilibrada de l'alumnat tenen un protagonisme central en l'assignació de l'alumnat durant el procés d'admissió escolar.

Requadre 2

El projecte Desegpol

L'evidència i les anàlisis presentades al llarg d'aquest document són productes del projecte «Polítiques de desegregació escolar a la ciutat de Barcelona» (Desegpol).¹ Aquest projecte tenia com a objectiu principal analitzar l'impacte del Pla de xoc i Decret d'Admissions en la distribució de l'alumnat socialment desfavorit entre els centres educatius de la ciutat de Barcelona, i examinar quins factors i mecanismes afecten el funcionament d'aquestes polítiques.

L'estudi ha combinat aproximacions quantitatives i qualitatives. D'una banda, s'han analitzat dades del registre d'alumnat entre els cursos 2011/2012 i 2023/2024 i la informació resultant d'una enquesta a 105 integrants d'equips directius de centres de la ciutat seleccionats a través d'una mostra aleatòria estratificada. De l'altra s'han realitzat 32 entrevistes a integrants dels equips directius participants en l'enquesta i 68 entrevistes a famílies beneficiàries de les polítiques de desegregació.

1. El projecte de recerca va ser finançat per l'Ajuntament de Barcelona a través de la convocatòria Subvencions per a projectes de recerca jove i emergent 2022.

L'evolució de la segregació escolar a Barcelona

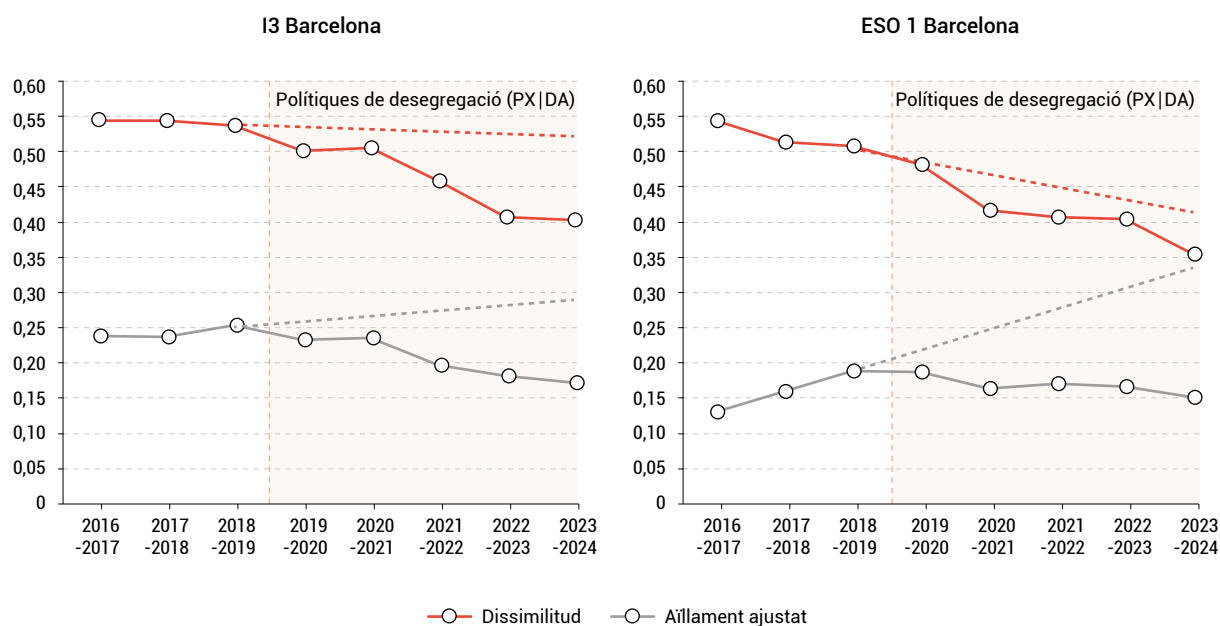
La segregació escolar de l'alumnat socialment vulnerable adopta principalment dues formes: la distribució desigual entre centres d'un territori i els fenòmens de concentració en determinades escoles. Tot i que aquests dos processos es troben molt sovint relacionats, no estan necessàriament vinculats. Per exemple, es pot donar el cas d'un territori que en termes generals presenti una distribució relativament equilibrada de l'alumnat vulnerable entre centres educatius, però on un petit grup d'escoles concentrin un elevat percentatge d'aquest perfil d'alumnes.

La Figura 1 mostra l'evolució de la distribució de l'alumnat socialment vulnerable³ (índex de dissimilitud) i la concentració d'aquest alumnat a determinats centres (índex d'aïllament ajustat), tant pel primer curs de l'educació infantil de 2n cicle (I3) i de l'Educació Secundària Obligatòria (ESO1). Mentre la línia contínua mostra l'evolució d'ambdós indicadors, la discontinua pretén assenyalar quin hauria estat l'evolució esperada a partir de la tendència observada entre els cursos escolars 2016/2017 i 2018/2019. L'evolució dels dos indicadors (dissimilitud i aïllament ajustat) abans de l'aplicació de les polítiques de desegregació és marcadament diferent a l'educació infantil i a l'educació secundària. Així, mentre que la distribució d'alumnat vulnerable (índex de dissimilitud) s'havia mantingut força estable (i desigual) a I3 abans de la

3. L'alumnat vulnerable no és sempre identificat amb anterioritat a la seva escolarització. Els càlculs que mostrem en aquest informe han estat realitzats a partir d'un procés d'imputació de la vulnerabilitat. És a dir, aquell alumne identificat com a vulnerable amb posterioritat a haver estat escolaritzat és considerat com a tal des de l'inici de la seva escolarització en les anàlisis. Hem dut a terme aquesta imputació amb l'objectiu de reduir la distorsió que genera els problemes de detecció en l'anàlisi de la població objectiu de les polítiques de desegregació. En altres paraules, analitzem la segregació de l'alumnat vulnerable per cada curs, considerant vulnerable tant l'alumne correctament identificat aquell curs com aquell que era vulnerable, però encara no ho havia estat identificat.

implementació de les polítiques de desegregació, en el cas de l'ESO s'observa una tendència de reducció ja des del curs 2016/2017. En el cas de l'aïllament, les dades apunten a un increment sostingut previ a la implementació de les polítiques de desegregació, especialment accentuat a l'educació secundària. En aquest sentit, l'evolució dels indicadors mostra que des de la implementació del PX i el DA, la segregació escolar s'ha reduït un 24,9% a I3 i un 30,3% a ESO 1, mentre que, en el cas de la concentració, la reducció ha estat d'un 32,2% a l'entrada a l'educació infantil i un 19,9% a la secundària.

Figura 1. Evolució de la segregació escolar de l'alumnat socialment vulnerable a Barcelona, 2016/2017 – 2023/2024

Font: elaboració pròpia a partir de dades del CEB.

L'impacte de les polítiques de desegregació escolar

Un cop constatada una millora general de la distribució de l'alumnat socialment vulnerable entre els centres educatius de la ciutat i de la reducció de les situacions de concentració escolar, ens preguntem quin ha estat l'impacte de les polítiques de desegregació escolar en aquesta reducció.⁴

En el cas de la distribució entre centres de l'alumnat d'I3, el 89,7% de la reducció observada es pot atribuir a la posada en marxa de les polítiques de desegregació. En canvi, en el cas de l'ESO la reducció de l'índex de dissimilitud és molt similar a la que s'esperaria si no s'haguessin implementat les polítiques de desegregació i, per tant, no es pot atribuir aquesta reducció a l'aplicació d'aquestes polítiques.⁵ Aquesta diferència entre I3 i ESO1 és esperable donat que la capacitat de modificar la distribució de l'alumnat per part

4. L'atribució causal de l'impacte de les polítiques de desegregació escolar es va realitzar a través de l'estimació de models de Sèries Temporals Interrompudes. Aquesta metodologia consisteix bàsicament a estimar la diferència entre l'evolució de l'indicador d'interès i un escenari contrafactual construït a partir de la tendència de l'indicador en el període previ a la implementació de la intervenció. Per a més detalls sobre aquesta metodologia vegeu Kontopantelis et al. (2015).

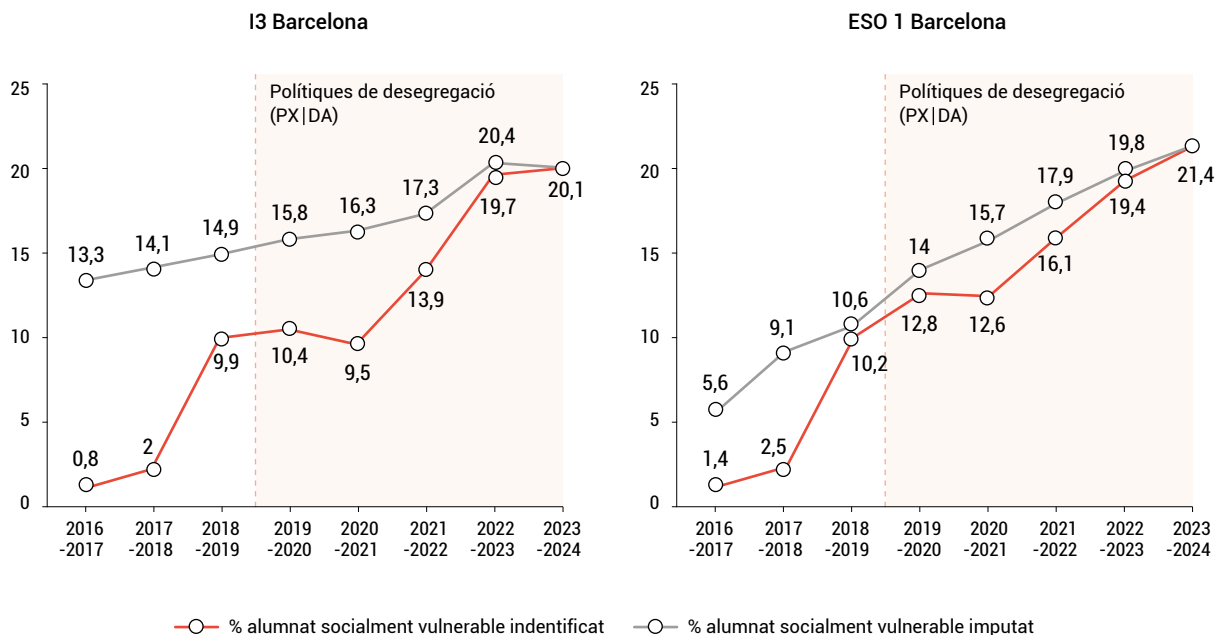
5. Els models d'anàlisi emprats per a l'atribució de causalitat parteixen de la consideració que l'evolució prèvia dels indicadors es mantindria inalterada sense la intervenció pública, per tant, el manteniment de la mateixa tendència, encara que sigui descendent, no pot ser atribuït a la política.

de les polítiques de desegregació escolar és major al primer curs l'educació infantil de 2n cicle, on la gran majoria d'alumnat accedeix a un centre educatiu per primera vegada. En canvi, en la transició entre l'educació primària i l'ESO, gran part de la matrícula, especialment a la ciutat de Barcelona, es manté en el mateix centre educatiu. En el cas de la concentració escolar, les anàlisis mostren que la reducció tant a I3 com a 1r d'ESO és atribuïble a la posada en marxa de les polítiques de desegregació. En aquest cas, les polítiques de desegregació escolar no només han permès contenir el creixement previ sinó que han revertit de manera significativa la tendència.

Un altre dels resultats de l'anàlisi és que les polítiques de desegregació ha anat progressivament incrementant la seva efectivitat, molt superior a mida que el programa es consolidava en comparació amb l'impacte sobre la primera cohort d'alumnes que accedia a I3 i 1r d'ESO el curs escolar en el qual es van posar en marxa.

Són diversos els ajustos i millores introduïdes en les polítiques de desegregació escolar al llarg dels anys. Entre aquestes, és especialment rellevant l'increment de la detecció de la població objectiu, l'alumnat socialment desfavorit, a l'inici de cada etapa educativa. La Figura 2 mostra l'evolució del percentatge d'alumnat que havia estat identificat com a socialment vulnerable a I3 i ESO1, així com els percentatges obtinguts a través del procés d'imputació.⁶ Com es pot observar, tant a I3 com a ESO1 els dos primers cursos d'implementació de les polítiques de desegregació no van suposar un augment significatiu del percentatge d'alumnat vulnerable identificat respecte al curs anterior a la seva implementació (2018/2019). En canvi, les dades apunten a una millora substancial i gradual de la identificació a partir del curs 2021/2022. Aquesta millora situa el percentatge d'alumnat vulnerable identificat al darrer curs disponible, 2023/2024, a una menor distància de la taxa de risc de pobresa de la població infantil que s'ha situat al llarg del període al voltant del 30% a la ciutat de Barcelona (Navarro-Varas i Porcel, 2024).

Figura 2. Evolució del percentatge d'alumnat socialment vulnerable identificat i imputat, 2016/2017 – 2023/2024

Font: elaboració pròpia a partir de dades del CEB.

6. Aquest procés consisteix a assignar la condició d'alumnat socialment desfavorit (NESE-B) a I3 i 1r d'ESO a aquell alumnat que és identificat amb aquesta condició després del seu accés al sistema educatiu. Tot i que aquest enfocament pot incloure alguns alumnes que van esdevenir socialment desfavorits durant la seva trajectòria educativa després de I3 o 1r d'ESO, permet avaluar l'impacte de la política utilitzant un indicador que reflecteix millor la població objectiu, alhora que redueix el biaix associat a les inconsistències en la implementació del procés d'identificació.

Les diferències en la composició social entre les zones educatives de la ciutat i la implementació territorial de les polítiques de desegregació fan necessari analitzar cada zona educativa de manera específica per comprendre millor l'efectivitat de la intervenció. Introduïm en l'anàlisi quatre variables que han estat identificades en avaluacions prèvies (Bonal i González, 2023) com a factors incentivadors de la segregació escolar i/o frens a l'efecte de les polítiques de lluita contra ella i que poden explicar els efectes heterogenis del PX en diferents zones de la ciutat: i) nivells de segregació residencial, ii) percentatge de matrícula en escoles privades concertades, iii) volum d'alumnes amb germans ja escolaritzats al centre, i iv) proporció d'alumnes escolaritzats fora de la seva àrea educativa de residència.

Els resultats de l'anàlisi reafirmen la influència d'aquestes variables sobre l'evolució de la segregació escolar i apunten que l'impacte de les polítiques de desegregació s'ha vist mediat per l'evolució d'aquestes quatre variables en cada zona i per les diferències entre les zones educatives de la ciutat. A tall d'exemple, les zones amb major percentatge d'alumnat accedint a I3 amb punts de germans han experimentat una menor reducció de la segregació escolar, explicada probablement pel volum de places compromeses que redueixen l'oferta a disposició de la redistribució. La política també ha estat sensible a un increment de la segregació residencial dins de les zones educatives, atès que ha reduït la seva capacitat de distribució equilibrada, i a les lògiques d'escolarització fora de la zona de residència, que ha comportat un fre a la reducció de la concentració. En sentit contrari, tant la distribució equilibrada com la concentració s'han vist més intensament millorades en els contextos de major pes dels centres concertats, tot indicant, d'una banda, l'elevada estratificació social entre la xarxa pública i concertada en el moment que es van posar en marxa les polítiques de desegregació i, d'altra banda, que la participació del sector concertat és clau en la reducció global de la segregació escolar. Aquests resultats evidencien la complexa relació entre la segregació escolar i factors socials i territorials que continuen modelant els patrons de segregació, tot afectant l'efecte de les polítiques implementades.

Instrumentos i mecanismes de les polítiques de desegregació escolar

Com hem assenyalat a l'inici, l'efectivitat de les polítiques de desegregació escolar depèn en gran mesura de la capacitat dels diferents instruments implementats per ampliar i modificar els patrons d'elecció de les famílies socialment vulnerables. La manera a través de la qual els diferents instruments modifiquen aquests patrons són sensibles a certes característiques de les famílies, dels centres escolars i de les zones educatives i generen impactes diferenciats en diferents col·lectius i territoris.

Les polítiques de desegregació escolar implementades a Barcelona compten amb dos instruments principals que interpel·len directament les famílies de l'alumnat socialment vulnerable: la reserva de places per a aquest alumnat i el finançament addicional per garantir la gratuïtat de l'escolarització del mateix alumnat. A continuació, se sintetitzen els resultats de l'anàlisi sobre el funcionament de cadascun d'aquests instruments.

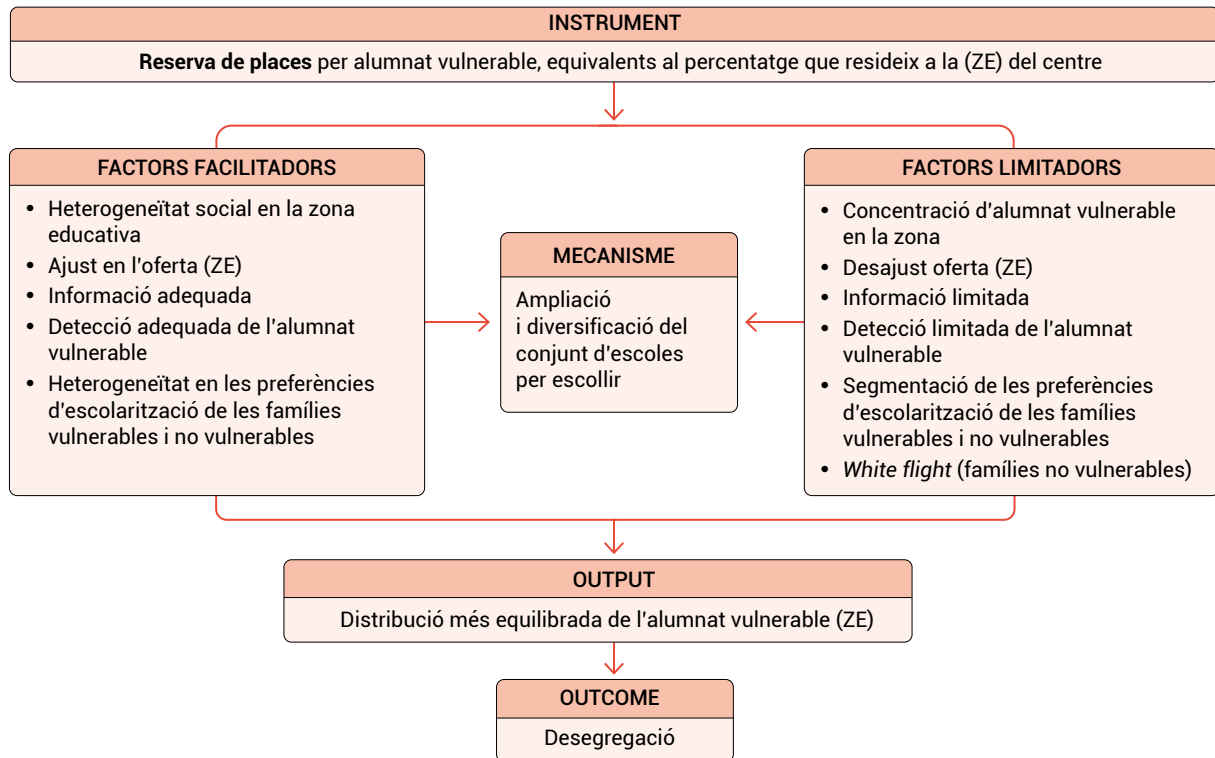
La reserva de places per a l'alumnat socialment vulnerable.

Les polítiques de desegregació escolar preveuen una reserva de places per l'alumnat vulnerable a tots els centres finançats amb fons públics equivalent al percentatge d'aquest alumnat resident la zona. La nova normativa ha comportat un augment molt significatiu del nombre de places reservades per aquest alumnat, a diferència del sistema anterior de reserva de places que establia un número fix de dos alumnes per grup. Aquest nou model, però, està condicionat pel disseny de les zones educatives, de forma que les desigual característiques socioeconòmiques de cada zona educativa reverteixen en una reserva de places també desigual entre zones.

Aquest instrument té com a objectiu garantir l'escolarització equilibrada de l'alumnat vulnerable a través, d'una banda, de la garantia d'accés prioritari de població vulnerable a tots els centres de la zona —també en els d'elevada sobredemanda— i, de l'altra, de la reducció de les places disponibles per a famílies no vulnerables en els centres més sobredemandats, afavorint així també la seva distribució entre diversos centres (Figura 3).

En termes pràctics, la reserva de places ha establert dues vies d'accés als centres educatius diferenciades en funció del perfil socioeconòmic de les famílies, de manera que l'assignació escolar de l'alumnat procedent de famílies vulnerables i no vulnerables s'efectua a través de dues llistes separades. Des de l'aprovació del DA, les dues vies diferenciades d'accés als centres es mantenen separades fins al mes de setembre, per tal de permetre la distribució equilibrada de la matrícula arribada un cop tancat el termini de preinscripció però abans de l'inici de curs.

Figura 3. Comportament esperat per a l'instrument de reserva de places per a alumnat socialment vulnerable

Com es mostra a la Figura 3, s'han identificat un seguit de factors facilitadors i limitadors sobre l'eficàcia d'aquesta reserva de places a l'hora de modificar els patrons d'elecció de les famílies socialment vulnerables. Les entrevistes amb famílies beneficiàries de les polítiques de desegregació escolar evidencien que, quan reben una informació adequada i han estat prèviament identificades com a socialment vulnerables, és més probable que considerin i escullin centres educatius diferents dels que haurien escollit en absència d'aquests instruments. En canvi, aquelles famílies que no han estat identificades com a socialment vulnerables abans del procés d'escolarització o que no han estat informades sobre el funcionament de la reserva de places reproduïxen en major freqüència els patrons d'elecció previs als de la implementació de les polítiques de desegregació. Tal com mostra la següent cita, esdevenir beneficiària de les polítiques de desegregació pot ser un element fonamental en la tria escolar:

Y desde que entró aquí, ¿estabais recibiendo el pla de xoc? M: Pues sí, porque si no, no estuviera en este colegio concertado (Mare, centre concertat, nivell socioeconòmic alt).

Les característiques de les zones educatives i la planificació educativa també esdevenen elements centrals per al bon funcionament de la reserva de places. En primer lloc, el disseny de zones educatives excessivament homogènies des del punt de vista social redueix l'efectivitat perquè s'estableix una reserva excessivament elevada en zones d'alta vulnerabilitat i excessivament reduïda en les zones de baixa vulnerabilitat, la qual cosa reforça la reproducció de patrons de segregació residencial. En segon lloc, disposar d'una oferta de places ajustada a la població resident és una condició necessària per garantir que la reserva de places contribueixi efectivament a una distribució més equilibrada de l'alumnat socialment vulnerable. Una sobreoferta, en canvi, neutralitza l'efecte regulador de la reserva de places a l'hora de reduir els escenaris de sobredemanda. La sobreoferta, especialment en determinades zones de la ciutat, activa també alguns comportaments estratègics de la població de classe mitjana i alta, com el *white flight*,⁷ és a dir, l'opció per part de famílies de classes mitjanes i altes d'escoles d'altres zones educatives de la ciutat per tal d'evitar l'escolarització en centres amb major volum d'alumnat vulnerable a les seves aules.

Per acabar, com han assenyalat altres recerques sobre polítiques de desegregació en contextos d'elecció escolar (Elacqua i Kutscher, 2023, Honey i Carrasco, 2022), les diferències en les preferències d'escolarització entre famílies vulnerables i no vulnerables esdevenen sovint un factor limitador significatiu. Les característiques socioeconòmiques i culturals de les famílies influeixen en la valoració d'atributs diversos a l'hora d'escollir centre educatiu (p. ex., el projecte educatiu, l'atenció individualitzada, la titularitat, denominació religiosa o composició escolar). Aquesta diversitat genera lògiques d'elecció diferenciades entre perfils diferents de famílies. La reserva de places es fonamenta en l'elecció de centres per part de les famílies, de forma que el procés se simplifica quan aquestes preferències de les famílies socialment vulnerables s'alineen amb les característiques dels centres que escolaritzen una menor proporció d'aquest alumnat, per exemple, en termes de titularitat com assenyala la següent cita:

La oportunidad que nos dan de tener a los niños en un colegio... no sé cómo se dice... concertado. Nos ayuda mucho a las familias de escasos recursos, no sé, para tener a nuestros hijos en un buen colegio (Mare, centre concertat de nivell socioeconòmic alt).

Per contra, l'efecte de la reserva de places es veu limitat quan les famílies beneficiàries de les polítiques tenen preferències d'escolarització que no coincideixen amb les característiques d'aquells centres menys segregats. La reserva de places en centres de composicions socials mitjanes i altes pot ser menys efectiva com a resultat dels processos d'autoexclusió d'algunes de les famílies vulnerables derivats de les distàncies culturals percebudes amb la institució escolar i la seva comunitat educativa. Així, qüestions vinculades als sentiments de manca de pertinença d'aquestes famílies o la voluntat d'evitar situacions d'estigmatització afloren com a elements clau per entendre la resistència a escolaritzar en centres de major composició social:

Veo que [en los centros concertados] hacen un poquito más de bullying a los niños, como que hay diferencia, como, «tú vienes en plaza de choque». Cuando fui a hablar con la directora mi hija estaba irregular, no tenía papeles. Entonces me hizo un poco como de bullying, que, si iba primero de la ESO, iba a repetir, porque no sabía nada de esto, no estaba aquí regular. Entonces, me la pasé mal y digo, no quiero problemas, matricularé a un centro público (Mare, centre públic de composició social baixa).

En P3, cuando entré, yo creo que era la única latina, si no me equivoco, ahora sí, ahora hay dos niñas más de papás colombianos... y la otra niña que es... honduras pero luego, y claro, al principio que era como que me preocupó porque aún en las puertas abiertas vine y son todo familias estructurales o sea, mamá, papá y los niños, claro yo soy la única... al principio era mamá soltera, [...] es como que me echó [para atrás] [...] en el curso al menos de [nom alumne] casi en sí en el colegio cuando se ven las excursiones, todo, sí son familias que... yo pienso que con estudios, de papás que sí se nota (Mare, centre concertat de nivell socioeconòmic mitjà).

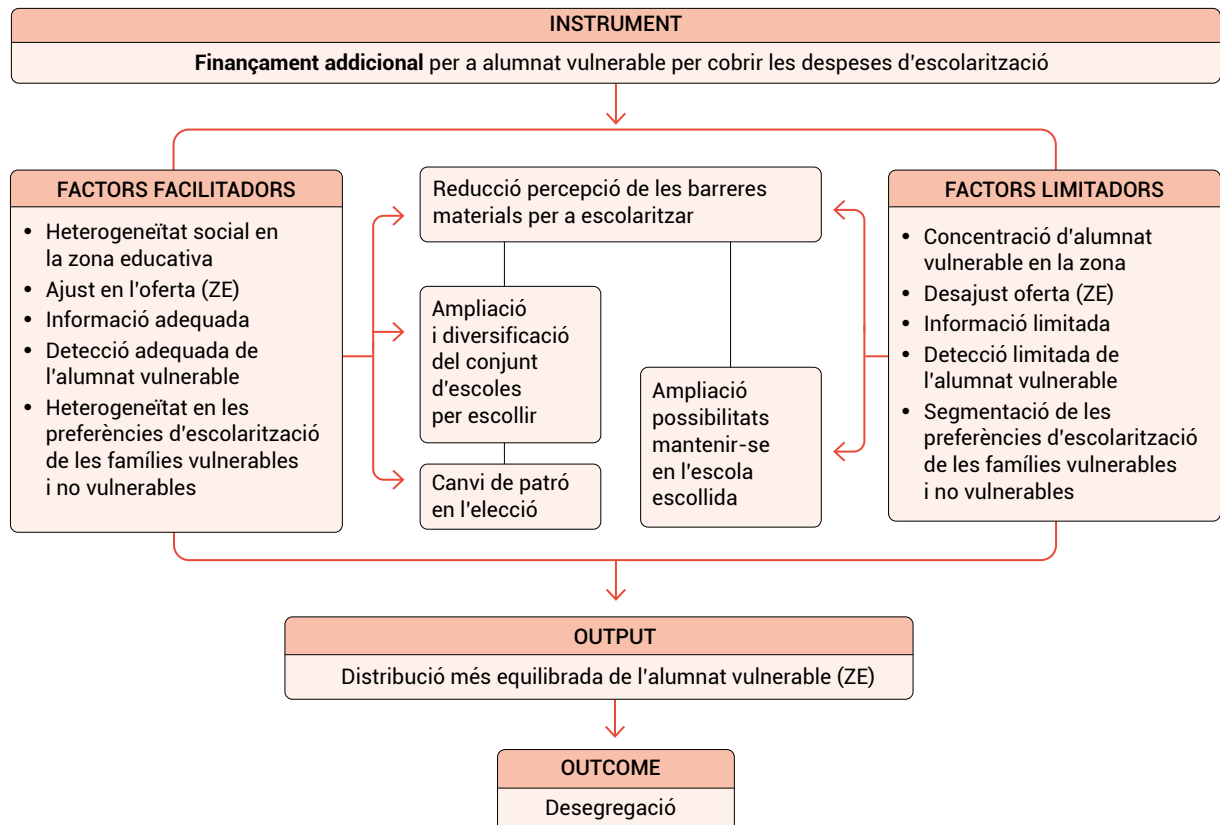
.....
7. El concepte *white flight* prové originalment de la recerca sobre segregació escolar desenvolupada als EUA per referir-se a l'efecte fugida de la població blanca per tal d'evitar l'escolarització amb població afroamericana. Tot i això, actualment s'utilitza per referir-se a l'efecte fugida de qualsevol grup socialment afavorit per evitar l'escolarització en centres educatius amb elevades concentracions d'alumnat socialment desafavorit.

El finançament addicional i la gratuïtat de l'escolarització.

La no gratuïtat efectiva de l'escolarització condiona les dinàmiques d'elecció de les famílies, especialment d'aquelles socialment vulnerables, tot generant processos de segregació escolar. El sistema educatiu català exigeix que les famílies assumeixin costos d'escolarització tant al sector públic com al concertat (Síndic de Greuges, 2020; FAPAC, 2019). Aquestes aportacions econòmiques de les famílies difereixen notablement entre centres públics i concertats, però també entre centres dins de cada xarxa, la qual cosa esdevé un factor clau a l'hora d'explicar processos d'autoexclusió de certes escoles i les limitacions en la capacitat de tria, especialment de les famílies vulnerables.

Les polítiques de desegregació han incorporat un finançament addicional als centres educatius per a cada alumne vulnerable escolaritzat amb l'objectiu, d'una banda, de garantir la gratuïtat de l'escolarització d'aquest alumnat. D'aquesta manera, es pretén eliminar les barreres econòmiques i reduir les possibles dinàmiques d'autoexclusió en els processos de tria d'escola. Així, s'espera que la reducció de les barreres econòmiques comporti una ampliació del ventall d'opcions i un canvi dels patrons d'elecció de les famílies socialment vulnerables (Figura 4). D'altra banda, es busca incentivar la predisposició de tots els centres, especialment els de composició social més elevada, a escolaritzar alumnat vulnerable a través de la compensació econòmica de les aportacions usualment exigides a les famílies. Alhora, tot i no ser l'objectiu inicial de la política, s'ha identificat com el finançament addicional també pot evitar el canvi a centre de l'alumnat en situació de vulnerabilitat econòmica sobrevinguda. La cobertura econòmica s'ha estès a famílies que inicialment no eren beneficiàries dels programes, però que, a partir de situacions sobrevingudes com la mort d'un dels progenitors o la detecció d'una malaltia de llarga durada, han vist reduïts significativament els seus ingressos. Sense el finançament addicional haurien d'haver canviat a una escola amb menors costos, habitualment amb una major concentració d'alumnat socialment vulnerable

Figura 4. Comportament esperat per a l'instrument de finançament addicional

Per tal que el finançament addicional generi canvis en els patrons d'elecció escolar, és necessari que les famílies siguin coneixedores d'aquest benefici. De fet, només aquelles famílies que disposen d'una informació clara i específica sobre quins costos queden coberts, en quines condicions i amb quina continuïtat, afirmen haver considerat opcions de tria escolar que no s'haguessin plantejat en absència d'aquests instruments. La següent cita mostra el rol que pot jugar la gratuïtat a l'hora de modificar els patrons de tria de les famílies socialment vulnerables:

*En el momento de hacer las puertas abiertas vine acá y **esta fue mi segunda opción pero por tema económico me lo planteaba, pero para 1º de primaria, y P3, P4 y P5 colocarle una pública porque yo soy mamá soltera entonces iba a entrar por los puntos. Pero me llegó una carta del consorcio indicando que como mi niña [...] entraba ya a P3 me daban este colegio con este plan de choque que se especificaba que no se iba a pagar nada y claro yo fui a preguntar porque no sabía nada de esto fui a preguntar al consorcio que de qué era y me dijeron esto que no se iba a pagar nada ninguno de los gastos que tiene otra familia acá al empezar el colegio y yo no iba a pagar por el tema de mi situación por ser mamá soltera no tenía un trabajo fijo en ellos como que supongo que por hacienda o por seguridad social habrán realizado datos y me correspondía y ya este claro porque ya que era la segunda opción pasa a ser la primera** (Mare, centre concertat de nivell socioeconòmic mitjà).*

En segon terme, aquest instrument és efectiu quan la cobertura dels costos és total i, per tant, les famílies no han de fer cap aportació econòmica respecte l'escolarització dels seus fills. En canvi, quan la gratuïtat no és total i les famílies vulnerables han d'assumir part dels costos d'escolarització, la reducció de les barres materials per l'escolarització esdevé només parcial i, per tant, es redueixen els incentius per a la modificació dels patrons d'elecció de les famílies vulnerables. De fet, en alguns centres educatius, famílies vulnerables afirmen que, tot i ser beneficiàries de les polítiques desegregació escolar, continuen assumint alguns costos vinculats a l'escolarització:

*La única diferencia es que **en el consorcio me dijeron que no va a pagar absolutamente nada y cuando llegué acá me dijeron que sí había que pagar algo** de... si no me equivoco eran la... agenda o algo, era mínimo la verdad y dije bueno vale. Lo que sí aquí me dijeron es que el consorcio no les bonificaba aquí nada o sea lo que yo, mi plaza acá el consorcio no les da nada de dinero, eso es lo que me dijeron, será verdad o mentira, no lo sé, pero me choca, o sea, me dijeron tu plaza aquí... estamos en la obligación de dártela, por una normativa supongo, pero el consorcio no nos paga la plaza que tienes. (Mare, centre concertat de nivell socioeconòmic mitjà).*

Finalment, de nou, la percepció per part de les famílies sobre l'excessiva distància econòmica entre les famílies del centre educatiu i el seu propi estatus social actua com a element limitador, malgrat l'existència de places reservades o la cobertura econòmica dels costos d'escolarització. Les preferències escolars d'aquestes famílies i la percepció del possible risc de patir processos d'exclusió, marginalització o estigmatització, provoquen que algunes famílies socialment vulnerables descartin l'elecció d'aquests centres.

Respecte a la capacitat del finançament addicional per evitar el canvi de centre, tal com il·lustra la següent cita, una situació de vulnerabilitat socioeconòmica sobrevinguda pot comportar el canvi de centre educatiu si no s'accedeix a la cobertura de costos d'escolarització de les polítiques de desegregació:

*No. Jo tinc pla de xoc perquè aquest any **m'he quedat vídua**. Llavors, venia de l'escola i em deia jo **no puc pagar escola. Dic, el trec**. [es posa a plorar] (Mare, centre concertat de nivell socioeconòmic mitjà).*

En definitiva, l'efectivitat de les polítiques de desegregació es veu altament condicionat pels factors contextuals que l'envolten. Aquests, de caràcter sistèmic, institucional i subjectiu, resulten indispensables per a entendre quan la política pot aconseguir o no els efectes desitjats a partir de l'activació dels mecanismes necessaris i apel·la a la necessitat d'observar elements propis tant del disseny com de la implementació de les polítiques de desegregació.

Els reptes de les polítiques de desegregació

Els resultats de la recerca mostren que les polítiques de lluita contra la segregació escolar implementades a la ciutat de Barcelona han tingut un impacte positiu a l'hora de reduir el desequilibri en la distribució de l'alumnat socialment vulnerable a I3, i els nivells de concentració a I3 i 1r d'ESO. Els informes de seguiment del Pacte Contra la Segregació Escolar apunten resultats similars per diferents municipis de Catalunya.⁸ Tanmateix, l'evidència també demostra que l'impacte i el funcionament dels diferents instruments per reduir la segregació escolar pot variar significativament en funció de les característiques de les famílies socialment vulnerables, de les escoles o de les zones educatives.

Les anàlisis han permès identificar una sèrie de reptes a abordar per garantir la sostenibilitat i la millora de l'efectivitat de les polítiques de desegregació escolar. En primer lloc, s'observa la necessitat de millorar en la implementació de les mesures que ja estan en marxa per tal d'augmentar la capacitat d'aquestes polítiques per contribuir a assolir una distribució encara més equilibrada de l'alumnat. En segon lloc, es plantegen mesures addicionals per tal d'avançar en una política de desegregació més integral i transformadora que acompanyi la distribució equilibrada d'una millora substancial de la inclusió, la igualtat d'oportunitats i l'èxit educatiu.

Millores de la implementació

1 Millora i augment de la detecció de l'alumnat socialment vulnerable abans de l'escolarització

La distribució equilibrada de l'alumnat vulnerable requereix una identificació a temps de la vulnerabilitat social, amb anterioritat a l'escolarització en cada etapa educativa. Malgrat els progressos realitzats en aquest terreny, com la cessió d'informació del Departament d'Educació als ens locals o la col·laboració entre serveis socials i les àrees d'educació, una part de l'alumnat socialment vulnerable encara és identificat un cop ja escolaritzat. La detecció prèvia a l'escolarització és un element clau d'aquestes polítiques, ja que permet una millor planificació de la seva escolarització equilibrada i amplia el temps d'informació a les famílies beneficiàries. Tot i que en els darrers anys s'ha avançat en aquesta direcció, encara existeix un marge de millora. L'augment de la detecció de l'alumnat vulnerable implica enfortir els mecanismes de detecció a partir de la informació ja recollida per diferents organismes de l'administració pública (Agència Tributària, Seguretat Social, Serveis Socials, Padró, etc.) i l'establiment d'uns criteris objectivables pel conjunt de municipis. A més, com ja apuntava el Síndic de Greuges en un informe de l'any 2021,⁹ cal avançar en el procés d'automatització de la identificació a través de les dades ja disponibles.

2 La reducció de la sobreoferta de places

En un context de sobreoferta, la capacitat de la reserva de places per promoure una distribució més equilibrada de l'alumnat es veu significativament afectada. A Catalunya, i especialment a Barcelona, la sobreoferta de places es concentra majoritàriament en el sector concertat (Fundació Bofill, 2025). La desconexió de la regulació dels concerts educatius, aprovada l'any 1993, dels criteris d'equitat que guien la planificació educativa redueix la capacitat de l'administració pública per planificar l'oferta de places

8. Aquests informes i altres documents vinculats es poden consultar a la [web de la Síndica de Greuges de Catalunya](#).

9. Síndic de Greuges (2021). Detecció d'alumnat amb necessitats educatives específiques i ús de la reserva de plaça. Proposta per al desplegament del Decret 11/2021. Disponible a: https://www.sindic.cat/site/unitFiles/7849/Informe%20Deteccio_NEE_cat_ok.pdf

dels sectors públic i concertat en igualtat de condicions. L'aplicació efectiva de les mesures contingudes i els criteris que estableix el *Decret d'Admissions* de 2021 exigeixen una reforma del *Decret de Concerts* que doti l'administració educativa de la capacitat de planificar i ajustar anualment seguint criteris d'equitat l'oferta de places d'aquest sector. Sense aquest instrument de planificació, la sobreoferta persistent en el sector concertat esdevé un element limitador per a la reducció de la segregació escolar i la barreja social als centres.

3 Gratuïtat efectiva dels costos d'escolarització

La gratuïtat dels costos d'escolarització no és sempre efectiva. Aquesta manca d'efectivitat es deu, d'una banda, al fet que hi ha centres que continuen cobrant a les famílies conceptes formalment coberts per l'aportació econòmica del Departament d'Educació, o, d'altra banda, al fet que aquesta aportació no inclou algunes activitats i recursos, malgrat ser essencials en l'experiència educativa dels infants (com les colònies en el cas dels centres concertats¹⁰). A més, en alguns centres, malgrat que la gratuïtat ha estat assegurada, aquesta s'ha implementat amb pràctiques que comprometen la igualtat d'oportunitats, com ara la provisió d'un material diferent per a l'alumnat vulnerable respecte de l'ordinari (llibres de text o uniformes reutilitzats), amb condicions d'ús diferenciades (no poder endur-se el material a la llar) o amb retard en aquesta provisió. Finalment, cal tenir en compte que altres costos com ara les activitats extraescolars o la quota de l'AFA, no es troben inclosos en la cobertura de la gratuïtat, fet que pot afectar l'experiència educativa i generar processos d'exclusió o estigmatització. En aquest sentit, cal avançar en dues direccions complementàries. En primer lloc, desenvolupar mecanismes efectius que permetin identificar aquells centres que no compleixen amb la garantia de la gratuïtat o que desenvolupen pràctiques contràries a aquest principi. En segon terme, regular el finançament de les famílies en el conjunt del sistema i assegurar la cobertura pública de tots aquests costos per a l'alumnat socialment vulnerable.

4 Millores en la informació proporcionada a les famílies i als centres educatius

La manca d'informació pot reduir l'efectivitat global d'aquestes polítiques, i generar una implementació desigual entre individus, centres educatius i territoris. La informació a les famílies ha d'assegurar que aquestes són coneixedores de la seva condició de beneficiàries, així com de les implicacions d'aquesta condició (reserva de places i gratuïtat en l'escolarització). La informació als centres educatius ha d'incloure directrius i criteris clars sobre el funcionament de les polítiques de desegregació escolar, així com una guia d'acollida i comunicació amb les famílies beneficiàries. La millora de la informació passa perquè l'administració educativa assegurï que les famílies rebin de manera efectiva informació simple i entenedora sobre els drets i beneficis derivats de la seva condició de beneficiaris.

5 Revisió dels models de zonificació escolar

Les polítiques de desegregació es fonamenten en el disseny de zones educatives heterogènies, buscant una escolarització equilibrada en els centres que sigui mirall de la composició de la zona. L'aplicació d'aquestes polítiques sobre zones socialment homogènies reproduceix els patrons de segregació residencial, fet que pot accentuar la segregació escolar. De fet, aquesta és la situació d'alguns municipis que van dissenyar la seva zonificació escolar abans de la posada en marxa de les polítiques de desegregació escolar, o que sent d'una grandària mitjana o gran continuen mantenint models de zona única. En molts casos les zonificacions dissenyades abans de la posada en marxa d'aquestes polítiques estaven orientades a garantir

.....
10. La dotació econòmica addicional prevista al Decret d'Admissions (coneguda com a «motxilla escolar») estableix la gratuïtat de les colònies només als centres públics, mentre que als concertats inclou l'activitat complementària o sisena hora (Departament d'Educació i Formació Professional, 2025).

l'escolarització de proximitat, però no necessàriament dibuixaven escenaris de barreja social que facilitessin la distribució equilibrada de l'alumnat socialment vulnerable. És necessària, per tant, la revisió dels models de zonificació escolar a tots els municipis per garantir, tal com estableix el Decret d'Admissions, 'l'heterogeneïtat en la composició social de la zona, que cobreixi en la mesura del possible una població socialment heterogènia' (article 4.a).

Noves mesures per a una política de desegregació escolar integral i transformadora.

La distribució equilibrada fa necessària l'**adopció de noves mesures** que garanteixin les oportunitats educatives de tot l'alumnat i puguin prevenir situacions d'estigmatització per part de l'alumnat i famílies beneficiàries.

1 Acompanyament als centres educatius en la inclusió de l'alumnat vulnerable

La reducció de la segregació escolar ha comportat un augment de l'alumnat socialment desfavorit en centres que, històricament, havien escolaritzat una població socialment més afavorida. Aquests centres s'enfronten al repte d'atendre necessitats educatives derivades de la pobresa o la diversitat cultural i lingüística que no eren presents entre el seu alumnat abans de la posada en marxa de les polítiques de desegregació. És necessari, doncs, que l'administració educativa acompanyi els centres amb una major dotació dels recursos materials i humans (com aules d'acollida, integradors socials o mediadors culturals), així com amb una oferta més àmplia de formació per al professorat i la resta de professionals del centre sobre aspectes vinculats a l'atenció a la diversitat i als nous perfils d'alumnat. A més, l'aprenentatge entre centres educatius, a través de l'intercanvi d'experiències, especialment per part dels centres amb trajectòries més llargues en l'acollida d'alumnat socialment vulnerable, pot també esdevenir un factor potenciador de millors pràctiques.

2 Millores en l'acompanyament i suport a les famílies socialment vulnerables

Les cultures escolars i els models organitzatius dels centres s'articulen a partir de les característiques i necessitats de les famílies escolaritzades. L'increment de la diversitat social i cultural pot fer necessari en alguns centres un procés de reflexió i, probablement, la introducció de modificacions en aquestes cultures i models organitzatius (com nous horaris d'atenció a les famílies, reducció de costos associats a l'escolarització, adaptació de les expectatives sobre el suport familiar), amb l'objectiu de garantir la participació plena de les famílies beneficiàries. De forma general, aquestes famílies compten amb majors dificultats per a la conciliació i s'enfronten a multitud de barreres materials, culturals i idiomàtiques per participar plenament en els espais de relació família-escola, especialment en aquells centres on la distància social i cultural respecte a la resta de famílies és més gran. De nou, l'acompanyament actiu de l'administració i l'intercanvi amb altres centres pot facilitar una millora d'aquestes pràctiques i d'aquest procés d'adaptació. Complementàriament, establir una persona de referència a cada centre perquè les famílies beneficiàries disposin d'un mecanisme directe i àgil de comunicació podria, també, contribuir a la seva inclusió.

3 Establiment de sistemes de monitoratge i control de la implementació de les polítiques de desegregació als centres educatius

Més enllà de les mesures d'acompanyament, l'administració educativa ha d'establir els mecanismes de monitoratge i control específics per evitar pràctiques que contravenen l'esperit de les polítiques de desegregació escolar. Cal, per exemple, assegurar la gratuïtat de, com a mínim, aquells conceptes assumits per l'administració a través del finançament addicional (motxilles escolars) i assegurar que l'augment de la diversitat als centres educatius no dona lloc a processos de segregació dins dels centres a partir de dispositius com l'agrupació d'alumnat per nivells, o evitar pràctiques que puguin promoure l'estigmatització de l'alumnat beneficiari i de les seves famílies (com ara l'exclusió de certes activitats o la falta de comunicació). A més, seria necessari que l'administració educativa posés en marxa processos d'avaluació de l'impacte i la implementació de les polítiques de desegregació.

Referències

- ALEGRE, M. À., i FERRER, G. (2010). School regimes and education equity: some insights based on PISA 2006. *British Educational Research Journal*, 36(3), 433-461.
- BONAL, X., i GONZÁLEZ MOTOS, S. (2025). The spatially uneven effects of a desegregation education policy. *European Educational Research Journal*, 24(1), 30-47.
- CHAROUSSET, P., MONNET, M., SOUIDI, Y. (2023). *Ségrégation sociale en milieu scolaire: appréhender ses causes et déterminer ses effets*. *Revue de littérature*. (Document de travail, n°23-02). Conseil d'évaluation de l'École.
- CHUBB, J. E., i MOE, T. M. (1990). *Politics, markets and America's schools*. The Brookings Institution.
- COBB, C. D., i GLASS, G. V. (2009). School choice in a post-desegregation world. *Peabody Journal of Education*, 84(2), 262-278.
- DANHIER, J., i FRIANT, N. (2019). Assessing local socioeconomic desegregation: The effects of successive decrees regulating school choice in the Belgian French-speaking community. *European Educational Research Journal*, 18(2), 248-268.
- DEPARTAMENT D'EDUCACIÓ I FORMACIÓ PROFESSIONAL (2025). Motxilles escolars. <https://educacio.gencat.cat/ca/arees-actuacio/families/families-escola/escolaritat/motxilles-escolars/>
- DUPRIEZ, V., VALENZUELA, J.P., VERHOEVEN, M., i CORVALÁN, J. (2023). *Education Markets and Segregation. Global Trends and Singular Experiences From Belgium and Chile*. Springer.
- FRANKENBERG, E. (2017). Assessing segregation under a new generation of controlled choice policies. *American Educational Research Journal*, 54(1S), 219S-250S.
- FUNDACIÓ BOFILL (2025). 116 centres educatius catalans estan en risc de tancar per la manca de planificació del Departament. Disponible a: https://fundaciobofill.cat/uploads/docs/x/p/9/4q1-dossier_prensa_116-centres-educatius-catalans-estan-en-risc-de-tancar-per-la-manca-de-planificacio-del-departament.pdf
- HONEY, N., i CARRASCO, A. (2023). A new admission system in Chile and its foreseen moderate impact on access for low-income students. *Educational Evaluation and Policy Analysis*, 45(1), 108-133.
- KAFKA, J., i WILSON, A. (2023). Interest convergence and market-based school reform: The promise and limits of using controlled choice to desegregate schools. *The Urban Review*, 55(4), 505-533.
- KAHLENBERG, R.D. (2011). Socioeconomic School Integration Preliminary Lessons from More Than 80 Districts. In: E. Frankenberg i E. DeBray (Eds), *Integrating Schools in a Changing Society : New Policies and Legal Options for a Multiracial Generation* (pp. 167-186). The University of North Carolina Press.

- KONTOPANTELLIS, E., DORAN, T., SPRINGATE, D. A., BUCHAN, I., i REEVES, D. (2015). Regression based quasi-experimental approach when randomisation is not an option: interrupted time series analysis. *bmj*, 350.
- MARGOLIS, J., DENCH, D., i HASHIM, S. (2023). Economic and racial integration through school choice in New York city. *Educational Evaluation and Policy Analysis*, 45(1), 182-19.
- MUSSET, P. (2012). *School choice and equity: Current policies in OECD countries and literature review* (OECD Education Working Paper, n°. 66). OECD Publishing.
- NAVARRO-VARAS, L. i PORCEL, S (2024). *Infàncies desiguals a la ciutat de Barcelona. Condicions de vida de la població infantil més enllà de la pandèmia*. Institut Metròpoli. Disponible a: <https://www.institutmetropoli.cat/wp-content/uploads/2024/12/Monografia-infancia-AjBCN-2023def-desembre-2024.pdf>
- SIERENS, S., MAHIEU, P., i NOUWEN, W. (2011). The desegregation policy in Flemish primary education: Is distributing migrant students among schools an effective solution? In: J. Bakker, E. Denessen, D. Peeters, i G. Walraven (Eds.), *International Perspectives on Countering School Segregation* (pp. 151–171). Garant
- SÍNDIC DE GREUGES (2008). *La segregació escolar a Catalunya*. Síndic de Greuges de Catalunya.
- WASLANDER, S., PATER, C., i WEIDE, M. VAN DER. (2010). *Markets in Education: An Analytical Review of Empirical Research on Market Mechanisms in Education*. (OECD Education Working Paper Series, No 52). Paris: OECD Publishing.

Desegpol

School desegregation policies in
the city of Barcelona

**FUNDACIÓ
BOFILL**

Educació per canviar-ho tot